

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.13.SGB.0.11.00.00-610 2517
Konu : Yazılı Soru Önergesi

2.- Aralık 2008

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 22/10/2008 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-8378 sayılı yazınız.

Kayseri Milletvekili Dr. Mehmet Şevki KULKULOĞLU'na ait 7/4818 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımız ilgili birimlerince incelenmiş olup, konuya ilişkin cevabi bilgi ve değerlendirmeler ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Faruk ÇELİK
Bakan

EK : 1 yazı

**KAYSERİ MİLLETVEKİLİ DR. MEHMET ŞEVKİ KULKULOĞLU'NUN 7/4818
ESAS NO'LU YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP**

04/10/2006 tarih ve 26309 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 2006/28 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca proje başlangıç tarihi olan 04/10/2006-04/10/2008 tarihine kadar geçen süre içerisinde projenin uygulanmasına ilişkin tüm faaliyetler Bakanlığımız Strateji Geliştirme Başkanlığı'na yürütülmüştür.

KADİM Projesi illerde Valiliklerce görevlendirilen koordinatör Vali Yardımcıları'nca uygulanmış, yapılan tüm çalışmalar haftalık ve aylık olarak Bakanlığımıza iletilmiştir.

Kayseri ili KADİM Koordinatörlüğü'nce 2006 yılında Proje kapsamında yapılan işyeri denetim ve ziyaretleri sırasında 7'si yabancı uyruklu olmak üzere toplam 511 kişi ve 61 işyeri kayıt altına alınmıştır.

2007 yılında Proje kapsamında gerçekleştirilen ziyaret ve denetimlerde toplam 862 kişi ve 89 işyeri, 2008 yılı Ekim ayı sonuna dek ise toplam 798 sigortalı ve 153 işyeri kayıt altına alınmıştır.

Proje uygulama süresince Kayseri ilimizde 2171 kayıt dışı çalışanın sigortalı olması sağlanmış, 303 işyeri ise kayıt altına alınmıştır.

Yapılan çalışmanın Bakanlık bünyesinde oluşturulan KADİM Koordinatörlüğü'ne raporlanması çalışmaların önem ve süreklilik kazanmasında etkili olmuştur. Yapılan işyeri ziyaretleri sırasında çalışan ve işverenlerin sorularını yetkililere iletme süreci hız kazanmış sorunların çözümü kolaylaşmıştır. Proje ile planlanan ve istihdam paketi ile hayata geçirilen Alo 177 kaçak ihbar hattının hayata geçmesi denetim aşamasında büyük ölçüde etkili olmuş bu sayede kayıtsız çalışan kişilerin sigortalı olması sağlanmıştır.

Yabancıların Türkiye'deki çalışmalarını izne bağlamak ve bu yabancılara verilecek çalışma izinleri ile ilgili esasları belirlemek amacıyla hazırlanan 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun 06/03/2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

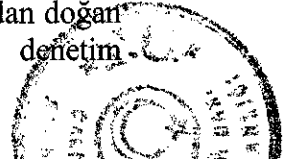
Söz konusu Kanundan önce, çalışma izinlerinin değişik kurumlarca verilmesi; ülkemizde çalışan yabancılar konusunda sağlıklı fikir oluşturulamaması, bunların takip ve denetiminin sağlanamaması sonuçlarını doğurmuştur. Bu nedenle, ülkemizde çalışan yabancılar konusunda sağlıklı bir veri bankası oluşturulabilmesi, ayrıca düzenli bir takip ve denetim mekanizmasının getirilmesi de amaçlanarak, bu konuyu olabildiğince tek merkezde toplayan, aynı zamanda uluslararası taahhütlerimizi de karşılayacak şekilde düzenlemeleri içeren 4817 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir.

Yeni düzenleme ile gerek haksız rekabetin ve ülkemizdeki işsizliğin önlemesi, gerekse kayıtdışı ekonomi ve ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik durum ile işgücü piyasası bakımından kaçak işçi istihdamı ile mücadele edilmesi amaçlanmıştır.

Bu güne kadar kaçak çalışma nedeniyle, Kayseri ilimizden Bakanlığımıza intikal eden hakkında cezai işlem uygulanmış 1 (bir) yabancı bulunmakla birlikte, 4817 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten bu yana izinsiz çalıştığı tespit edilerek haklarında cezai işlem yapıldığı bildirilen yabancıların ülke genelindeki sayısı 4200'dür.

Diğer taraftan, anılan Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte yabancı işçilerin ülkemizde izinsiz çalışmaması için Bakanlığımızca alınan tedbirler şöyle sıralanabilir:

- 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 20. maddesinde öngörüldüğü üzere, yabancıların ve işverenlerin bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediikleri hususu Bakanlığımız iş müfettişleri ve Sosyal Sigortalar Kurumu sigorta müfettişleri tarafından denetlenmektedir.
- Ayrıca, Genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idarelerin teftiş ve denetim elemanları kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim ve incelemeler sırasında, yabancı çalıştıran işverenlerle yabancıların bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediıklarını de denetlemekte ve denetim sonuçlarını Bakanlığımıza bildirmektedir.

4817 sayılı Kanunun Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 5728 sayılı Kanun ile değişik "Cezai Hükümler" başlıklı 21. maddesi gereğince;

- Çalışma izni bulunmayan yabancıyı çalıştıran işveren veya işveren vekillerine her bir yabancı için **beşbin Yeni Türk Lirası**, izinsiz çalışan yabancıya da **beşyüz Yeni Türk Lirası** (2008 yılı için) idarî para cezası verilmektedir.
- Bu sayılan fiillerin tekrarı halinde idarî para cezaları bir kat artırılarak uygulanmaktadır.
- Söz konusu Kanun ile Çalışma izinleri reddedilen ve iptal edilen yabancıların ilgili valiliklere ve İçişleri Bakanlığına bildirimleri yapılarak, ikametlerinin iptali sağlanmakta ve çalışma izinlerine istinaden düzenlettirdikleri ikamet izinlerini kullanarak ülkemizde değişik işyerlerinde kaçak çalışması engellenmekte sınır dışı edilmeleri sağlanmaktadır.
- Çalışma izni müracaat dosyasının incelenmesinden kaçak çalışmaya yönelik herhangi bir bilgi ya da bulgunun tespit edilmesi ya da kanaat oluşması halinde derhal ilgili bölge müdürlüğümüzden inceleme ve denetim istenilmektedir.
- Bakanlığımıza intikal eden kaçak çalışmaya yönelik ilgili mercilerin tespitleri ve alınan şikayet dilekçeleri derhal incelemeye gönderilmektedir. Ayrıca, konuyla ilgili olarak basında yer alan haberler de ihbar kabul edilerek takibe alınmaktadır.

Diğer taraftan; çalışma izni verilen yabancıların ilgili sosyal güvenlik kuruluşuyla bağlantısı yapılarak yabancının sağlık ve sosyal güvenlik haklarından yararlanması sağlanmakta ayrıca, bu alandaki olası sigorta prim ve vergi kayıpları da önlenmektedir. Bu şekilde yabancıların SSK ve Bağ-Kur girişleri sağlanarak takip ve denetimleri mümkün kılınmıştır. Böylece çalışma izinleri daha önce diğer merciler tarafından düzenlenmekle birlikte kayıt altına alınamayan yabancılar da kayıt altına alınmıştır.

Çocuk işgücü istatistikleri Türkiye İstatistik Kurumu'nun Çocuk işgücü Anketlerinden elde edilmektedir.

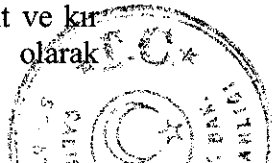
Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Onüçüncü Çalışma İstatistikçileri Konferansında benimsenen temel tanım ve kavramların kullanıldığı Hanehalkı İşgücü Anketleri, Ekim 1988'den itibaren düzenli olarak uygulanmaktadır. Ayrıca, zaman zaman işgücü anketlerinin kapsamına giren çeşitli konularda ilave bilgi derlemek amacıyla ek soru formları geliştirilerek Hanehalkı İşgücü Anketleri ile birlikte modüler anketler de gerçekleştirilmektedir.

Bu şekilde, Hanehalkı İşgücü Anketine ilave bir modül olarak, birincisi Ekim 1994, ikincisi ise Ekim 1999'da uygulanan Çocuk İşgücü Anketi ILO ile Türkiye İstatistik Kurumu arasında imzalanan projeler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bu konuda güncel veriye duyulan ihtiyaç nedeniyle, 2006 yılında Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Uluslararası Programı (IPEC) çerçevesinde, ILO ile TÜİK arasında imzalanan yeni bir proje kapsamında Çocuk İşgücü Anketi, önceki uygulamalarda olduğu gibi Hanehalkı İşgücü Anketi ile birlikte Ekim, Kasım ve Aralık aylarında uygulanmıştır. 2006 yılında uygulanan araştırma sonuçları dönem ortası nüfus projeksiyonları (15 Kasım) esas alınarak ağırlıklandırılmıştır.

Çocuk İşgücü Anketi'nin amacı; Türkiye'de çalışan çocuklar konusunda ulusal bir veri oluşturmak ve çalışan çocukların hangi sektörlerde ve hangi çalışma koşullarında çalıştıklarını; sosyal, ekonomik ve demografik özelliklerini ortaya koyabilmek amacıyla bilgi derlemektedir.

Çocuk işgücü anketleri, hanehalkı işgücü anketi için örneğe seçilen hane halklarında uygulanmış olduğundan, örnek tasarımı işgücü anketinin örnek tasarımına dayanmaktadır.

Hanehalkı işgücü araştırmasının örnek tasarımı 3'er aylık dönemlerde ve her ay alan uygulaması yapılabilecek şekilde 5 yıl üzerinden tasarlanmıştır. Örnek tasarımı yıllık bazda oturtulmuş olup, yıllık tahmin hedefi Türkiye, kent, kır, İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması Düzey 1(kır, kent ayrımında) ve Düzey 2'dir. Dönemsel tahminler ise Türkiye, kent ve kır düzeyinde hedeflenmiştir. Nüfus grubu tabakalaması içsel tabakalama kriteri olarak kullanılmıştır.

Sonuç olarak, çocuk işgücüne ait veriler il bazında sağlanamamaktadır, dolayısıyla Kayseri iline ait veri bulunmamaktadır.

Türkiye, çalışma yaşamının öncelikli risk grubu olan çocuk işçiliğini önlemeye yönelik olarak 1992 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ile imzaladığı protokol ile Çocuk Emeginin Sona Erdirilmesi Uluslararası Programına (IPEC) ilk aşamasında katılarak bu konudaki kararlılığını ortaya koymuştur. Türkiye, çocuk işçiliği konusuyla ilgili Mutabakat Zabtını ILO ile imzalayan ilk altı ülke arasındadır .

1992 yılında ILO ile Türk Hükümeti arasında imzalanan antlaşma sonrasında çocuk işçiliğini önlemeye yönelik çalışmalar yapan kamu kurum ve kuruluşları, işçi-işveren kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü bünyesinde Çalışan Çocuklar Bölümü oluşturmuştur.

Çalışma Genel Müdürlüğü Çalışan Çocuklar Bölümü, Kamu Kurum ve Kuruluşları, İşçi ve İşveren Sendikaları, Gönüllü Kuruluşlar ve Üniversitelerle birlikte kurumsal yapı oluşturma, saha araştırmaları, eğitim, duyarlılık artırma, kamuoyu oluşturma, model oluşturma, doğrudan yardım gibi konularda 100'ün üzerinde projenin koordinasyonuna ve yürütülmesine katkıda bulunmuştur.

Türkiye, pek çok uluslararası kuruluşa üye olup, bu kuruluşlarca çocuk haklarına ve çocuk istihdamına yönelik olarak alınan uluslararası kararlara hızla uyum gösteren bir ülkedir.

Türkiye, bugün dünyada en yaygın kabul gören insan hakları belgelerinden birisi olan Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeyi 1990 yılında, Uluslararası Çalışma Örgütünün temel sözleşmeleri olarak kabul edilen İstihdama Kabulde Asgari Yaşa İlişkin 138 Sayılı Sözleşmeyi 1998 yılında ve En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin 182 Sayılı Sözleşmeyi 2001 yılında onaylamıştır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü Çalışan Çocuklar Bölümü tarafından, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 182 sayılı sözleşmesinde belirtilen doğrultuda, ilgili tüm kurum ve kuruluşların katkılarıyla çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak "Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Ulusal Politika ve Program Çerçevesi" hazırlanmıştır. Bu program ile çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına ilişkin faaliyetlerin, bütüncül, katılımcı ve takvimlendirilmiş bir ulusal program çerçevesinde gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Program çerçevesinde çocuk işçiliğini önlemeye yönelik temel stratejiler ve faaliyetler ile bunları uygulayacak kurum ve kuruluşlar ile sorumlulukları belirlenmiştir.

Hazırlanan bu program ile çocukların çalışma yaşamına girmesinde temel nedenleri oluşturan yoksulluğun ortadan kaldırılması, eğitimin kalitesinin ve ulaşılabilirliğinin artırılması, toplumsal bilinç ve duyarlılığın artırılması gibi geniş kapsamlı tedbirlerle başta çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri olmak üzere çocuk işçiliğinin 10 yıllık bir zaman periyodu (2005-2015 dönemini kapsamaktadır) içinde önlenmesini temel hedef olarak belirlenmiştir.

Programa göre öncelikli hedef gruplar "Sokakta Çalışma, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Ağır ve Tehlikeli İşlerde Çalışma, Tarımda Aile İşleri Dışında, Ücret Karşılığı Gezici ve Geçici Tarım İşlerinde Çalışma" olarak belirlenmiştir.

Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesi'nin uygulanmasına destek vermek üzere kamu kurumları, işçi ve işveren konfederasyonları ve sivil toplum kuruluşları geliştirdikleri projeleri, 2005 yılı başından itibaren bir çok ilimizde uygulamaya koymuşlardır. Yapılan çalışmalarla çocuk işçiliği ile mücadelede önemli adımlar atılarak bilgi birikimi, deneyim ve önemli oranda toplumsal bilinç oluşmuştur.

Türkiye'de çocuk işçiliğini önlemeye yönelik olarak yürütülen projeler ve sorunun çözümüne getirilen yeni yaklaşımlar çocuk işçiliği ile mücadele eden diğer ülkelere örnek olabilecek boyut ve çeşitliliktedir.

Bunun en güzel örneği, 2006 yılı Haziran ayında Cenevre'de yapılan ve 189 ülkenin Çalışma Bakanlarının katıldığı ILO Genel Kurulunun özel oturumuna Çocuk işçiliği konusunda en iyi mücadele eden 3 ülkeden biri olarak ülkemizin seçilmesidir.

Çocuk işgücüne yönelik yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında da ülkemizde çalışan çocuk sayısında yıllar itibarıyla belirgin bir azalmanın olduğunu görülmüştür.

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 1994, 1999 ve 2006 yıllarında Çocuk İşgücü Anketi gerçekleştirilmiştir.

2006 yılında yapılan Çocuk İşgücü Anketinde tüm Türkiye'yi kapsayan veriler şöyledir:

6-17 yaş grubunda bulunan 16 milyon 264 bin çocuktan % 5,9'u ekonomik bir işte çalışmakta, bir başka ifadeyle istihdam edilmektedir (958 bin kişi). Türkiye genelinde 6-17 yaş grubunda istihdam edilen çocukların % 47,7'si kentsel, % 52,4'ü kırsal yerlerde yaşamaktadır. İstihdam edilen çocukların % 66'sını erkek, % 34'ünü kız çocukları oluşturmaktadır.

Çalışan çocukların % 31,5'i bir okula devam ederken, % 68,5'i öğrenimine devam etmemektedir. Okula devam eden 6-17 yaş grubundaki çocukların % 2,2'si ekonomik bir işte çalışırken, okula devam etmeyen çocukların % 26,3'ü çalışmaktadır (TÜİK, Çalışan Çocuklar 2006, 2007).

Sonuçlar karşılaştırıldığında, yıllar itibarıyla ekonomik işlerde çalışan çocukların oranında büyük düşüşler gözlenmektedir. 6-17 yaş grubunda 1994 yılında ekonomik işlerde çalışan çocukların oranı %15,2 iken bu oran 1999 yılında %10,3'e 2006 yılında ise %5,9'a düşmüştür.

6-17 yaş grubunda ekonomik işlerde çalışan çocukların sektörel dağılımına bakıldığında ise bu çocukların %40,9'u tarım, %28,3'ü sanayi, %21,4'ü ticaret, %9,3'ünün ise hizmet sektöründe çalıştığı görülmektedir.

